

30 LET ÚZEMNÍHO ROZVOJE – 25 LET ÚÚR, 22 LET ČASOPISU U&ÚR

Sousloví „územní rozvoj“ se v posledních 30 letech stalo běžné. 25 let jej má ve svém názvu **Ústav územního rozvoje** (ÚÚR), ustavený 1. září 1994 tehdejším Ministerstvem hospodářství. V letech 1995 až 1997 vydával ústav časopis **Územní rozvoj**, 22 let vydává časopis **Urbanismus a územní rozvoj** (U&ÚR). Za územní rozvoj ve všech souvislostech a oborech veřejné správy odpovídá již 23 let Ministerstvo pro místní rozvoj.

Dle Politiky územního rozvoje schválené vládou ČR je územní rozvoj „konsenzuální obecně prospěšný rozvoj hodnot území České republiky“¹⁾ a zahrnuje řadu odborných činností i kompetencí veřejné správy. S cílem zabezpečit jejich výkon v oblasti územního plánování, regionálního rozvoje, bydlení a bytové politiky, cestovního ruchu a programů územního rozvoje regionů a obcí byl založen Ústav územního rozvoje. Vznikl z brněnského pracoviště Výzkumného ústavu výstavby a architektury (VÚVA), zrušeného počátkem devadesátých let minulého století spolu s řadou dalších státních institucí, jakými byly např. Československé středisko výstavby a architektury (ČSVA), Studijní a typizační ústav (STÚ), TERPLAN – Státní ústav pro územní plánování Praha, které se v předlistopadovém režimu věnovaly (mimo jiné) urbanismu, územnímu plánování, bytové výstavbě, otázkám kvality prostředí vytvářeného výstavbou nebo vybavení území potřebnou infrastrukturou.

Ústav územního rozvoje trvale vykonává řadu činností, jejichž podrobný přehled poskytují například publikace „Ústav územního rozvoje 1994–2014“, mimořádná příloha časopisu č. 5/2014²⁾ a výroční zprávy ÚÚR za roky 1999–2018.³⁾ ÚÚR zabezpečuje úkoly uložené zejména stavebním zákonem, usneseními vlády, vyplývající z mezinárodních závazků, a informační a metodickou pomoc uloženou kompetenčním zákonem. Kromě toho ÚÚR zajišťuje provoz Konzultačního střediska ke stavebnímu právu a podporu metodické činnosti, Portál územního plánování, internetové příručky,⁴⁾ přípravu odborných publikací ve vazbě na úkoly z Politiky architektury a stavební kultury, Slovník územního rozvoje. Časopis vydávaný ústavem je jediné odborné periodikum v ČR zaměřené zejména na témata územního rozvoje, urbanismu, územního

plánování a bydlení současně je významným nástrojem metodické podpory pro orgány státní správy a samosprávy včetně výzkumných institucí a vysokých škol.

Internetové stránky Ústavu územního rozvoje⁵⁾ jsou zaregistrovány v TOP listu v kategorii Státní správa a pohybují se kolem 10. místa. Stránky navštívilo v roce 2018 celkem 248 515 návštěvníků, tj. průměrně 681 návštěvníků za den (včetně státních svátků a víkendů). Nejvíce využívány jsou stránky Portálu územního plánování, Evidence územně plánovací činnosti a Konzultačního střediska.⁶⁾

25 let existence ústavu i 22 let odborného časopisu,⁷⁾ zaměřených komplexně na problematiku územního rozvoje v potřebných souvislostech, lze chápat jako důkaz jejich prospěšnosti, o které není potřeba pochybovat. Přesto se nejedná o samozřejmost, i když by to tak mohlo uživatelům výstupů ústavu i čtenářům časopisu připadat. Z řady důvodů je nutné neustále usilovat o zachování ústavu i časopisu, například i proto, že po celou dobu existence ústavu je počet jeho zaměstnanců opakovaně redukován. V roce svého vzniku měl Ústav územního rozvoje 55 zaměstnanců, v souvislosti s organizačními změnami byl jejich počet v roce 2014 snížen na 30. V letošním roce má již pouhých 15 zaměstnanců, to je pouhých 27 % oproti roku 1994. Ústav přitom neslouží a nemůže sloužit pouze potřebám zakladatelského ministerstva jako prostředník k plnění jeho úkolů, např. zpracování Politiky územního rozvoje ČR a jejich aktualizací. Nezbytné jsou také soustavná odborná reflexe dosavadního územního rozvoje, vyhodnocování a zjišťování možných trendů i požadavků na budoucí změny v území s ohledem na odlišné podmínky území i sídelní struktury v souvislostech v rozsahu celé České republiky, reflexe, která zohledňuje poznatky řady souvisejících oborů.

Kromě ÚÚR neexistuje instituce, která by měla dle svého zaměření předpoklady pro odborné vyhodnocování a řešení komplexních témat územního rozvoje. Trvalá redukce kapacity ÚÚR spíše vyvolává pochybnosti než by dávala naději pro naplňování Ústavu územního rozvoje. Pouze ilustrativní, protože s vědomím jeho problematičnosti, přesto znepokojující, je porovnání současné kapacity

1) Viz PÚR ČR, čl. (3).

2) <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2014/2014-05/uur-20let-oprava.pdf>

3) <https://www.uur.cz/default.asp?ID=9>

4) Limity využití území, Dotčené orgány v procesu územního plánování, Principy a pravidla územního plánování, Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury obcí.

5) www.uur.cz

6) Zdroj: Dotazník na uživatele výstupů činnosti ÚÚR. Říjen 2019, MMR ČR.

7) Od roku 2008 je časopis zařazen Radou pro výzkum a vývoj na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice. Časopis zajišťuje řádný proces recenzního řízení pro publikaci výsledků výzkumu, vývoje a inovací s tématem územního rozvoje a souvisejících odborných činností. Časopis tak poskytuje výzkumným organizacím vč. vysokých škol možnost plnit požadavky Metodiky hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací, schválené usnesením vlády ČR ze dne 8. února 2017 č. 107.

8) Zdroj: Ústav územního rozvoje. Údaje k 1. 12. 2019.

ÚÚR (z 15 zaměstnanců na hlavní pracovní poměr jsou 3 administrativní pracovníci),⁸⁾ který by měl být odborným zázemím pro řešení problémů území celé České republiky, s kapacitou příspěvkové organizace hl. m. Prahy – Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy – zaměřené pouze na specifické potřeby velkoměsta (ze současných 226 zaměstnanců na hlavní pracovní poměr má sekce Strategii a politik 23 odborných zaměstnanců, sekce Plánování města 35).⁹⁾

Doufáme, že v ÚÚR budou vytvořeny lepší (udržitelné) podmínky k řešení otázek územního rozvoje, že zaměření této organizační složky státu bude plně využíváno k syntéze poznatků a výzkumu vysokých škol, odborných pracovišť i odborníků, kteří se věnují územnímu rozvoji a jeho dílčím tématům.

*Ing. arch. Martin Tunka, CSc.
v letech v letech 1991–2012
ředitel Odboru územního plánování
ministerstev s touto působností*

ENGLISH ABSTRACT

Thirty years of spatial development – 25 years of the Institute for Spatial Development; 22 years of the journal Urban Planning and Spatial Development, by Martin Tunka

This article is dedicated to the past, present and significance of the Institute for Spatial Development, an institution that has long focused on spatial development in all its complex contexts, including methodological support, implementation of research and surveys and publication of a specialist journal.

9) Zdroj: IPR Praha. Údaje k 1. 12. 2019.